

תוכן עניינים

3	מבוא
4	הליכים אלטרנטיביים ליישוב סכסוכים
5	המאפיינים, היתרונות והחסרונות של הליך הגישור
10	המקרים בהם הליך הגישור מתאים במיוחד
13	המקרים בהם הליך הגישור איננו מתאים
15	המאפיינים הייחודיים של סכסוכים בתיאטרון
19	האם נכון לקבוע הליך גישור חובה לסכסוכים בתיאטרון
21	סיכום
23	רשימה ביבליוגרפית

מבוא

בעבודה אבחן האם הליך הגישור מתאים לסכסוכים בתיאטרון. "סכסוכים בתיאטרון" הם של כולל למגוון רחב של סכסוכים שיכולים להיות בין צדדים שונים, בתחומי משפט שונים ובעילות שונות, אולם בעבודה אתמקד בעיקר בסכסוכים "פנימיים" וסכסוכי עבודה, כמו סכסוכים בין הנהלת התיאטרון לבין השחקנים ועובדי התיאטרון, או סכסוכים בין עובדים בתיאטרון לבין מפיקים של הצגות. כפי הנראה, סכסוכים מסוג זה הם המורכבים ביותר, המתקשרים ביותר והבעייתיים ביותר מבחינת הצדדים, ויוכחו זאת המשבר המתקשר שאירע לאחרונה בתיאטרון הלאומי "הבימה", ומשבר מסוג דומה שפרץ בעבר בתיאטרונים בברודווי בארה"ב, אשר השבית באופן זמני את הפעילות של חלק מהתיאטרונים שם.

הליך הגישור הוא אחד מההליכים המוכרים כאלטרנטיבה שיפוטית לפתרון סכסוכים. ההליכים האלטרנטיביים המוכרים ביותר הם: הליך הבוררות, הליך הפשרה והליך הגישור. לכל אחד משלושת ההליכים האלטרנטיביים הללו יש מאפיינים ייחודיים, והם שונים מהותית זה מזה. הליך הגישור שונה מהליך הבוררות ומהליך הפשרה, בכך שמדובר בהליך שבו הצדדים הם אלו שמגבשים ביניהם את הפתרון, בהכוונתו של צד שלישי שהוא המגשר שאין לו כוח וסמכות לקבל החלטה מחייבת, והליך הגישור מתמקד לא רק בפתרון של השאלה המשפטית הטכנית העומדת לדיון, אלא ברגשותיהם ותחושותיהם האישיות של הצדדים.

בשל המאפיינים הייחודיים של הליך הגישור, ביחס להליך שיפוטי וביחס להליכים אלטרנטיביים אחרים, יש סוגי סכסוכים שבהם הוא מתאים במיוחד, ומנגד יש גם סוגי סכסוכים שבהם הוא פחות מתאים. למשל, ישנה הסכמה על כך שהליך הגישור מתאים במיוחד בסכסוכים בענייני משפחה. הסיבות לכך הם מאחר ומדובר בסכסוך הנוגע למערכת יחסית אשר עתידה להתמשך גם לאחר מציאת פתרון לסכסוך, וכן כי מדובר בסוג של סכסוך שבו הפן הרגשי והאישי הוא הפן העיקרי והמכריע ולא השאלה המשפטית הטכנית העומדת לדיון, וכן כי מדובר בסכסוך שיש לו השפעה על צדדים שלישיים – ילדיהם של בני הזוג. הליך הגישור נמצא כמתאים לא רק לסכסוכים בענייני משפחה, לא לסוגי סכסוכים רבים אחרים, כמו למשל סכסוכים שהמדינה היא צד להם, שבהם יש חשיבות להזלת עלויות ההתדיינות הממומנות מכספי ציבור, וכן מאחר והמדינה מחויבת לערכי מדיניות חברתית ולדאגה להפחתת העומס מבתי המשפט באמצעות פנייה להליכי גישור לבירור הסכסוכים שלה. הליך הגישור נמצא מתאים גם לסכסוכים מרובי משתתפים, שבהם דיון בבית המשפט יהיה מסורבל ובלתי יעיל. הוא נמצא מתאים גם לסכסוכים שבהם נדרש פתרון יצירתי שבית המשפט איננו יכול להשיג מאחר וככלל בית המשפט מוגבל לסעדים שהצדדים דורשים במפורש. מנגד, יש גם סוגי סכסוכים בהם נמצא כי הליך הגישור איננו מתאים, כמו למשל סכסוכים בהם השאלה המשפטית היא חד-משמעית ואיננה נתונה לויכוח וגם הצד הנתבע איננו כופר בחובו, או בסכסוכים עקרוניים בהם יש חשיבות כי תצא הלכה משפטית מבית המשפט.

על בסיס הפרמטרים השונים הללו, והמבחנים שנדונו בספרות לגבי סוגי סכסוכים המתאימים ושאינם מתאימים לגישור, אבחן האם סכסוכים בתיאטרון הם סכסוכים שבהם מתאים הליך הגישור. אדון בכך על רקע המאפיינים הייחודיים של הסכסוכים בתיאטרון, וביניהם: העובדה שמדובר במערכת יחסים מתמשכת, העובדה שהתיאטרון מתקצב מכספי ציבור, העובדה שמדובר בבעלי דין שחשובה להם במיוחד השמירה על התדמית התרבותית והנקייה של מי שיודעים לנהל את הקונפליקטים שלהם באווירה טובה ואינם מתכתשים ביניהם בבית המשפט, העובדה שמדובר במוסד תרבות לאומי המחויב למדיניות חברתית ולערכים של סובלנות והידברות, ועוד. המסקנה שלי העולה מהדיון היא שהליך הגישור מתאים במיוחד לסכסוכים בתיאטרון, בשל המאפיינים הייחודיים של הסכסוכים הללו, שהליך הגישור מתאים

להם במיוחד. לאור מסקנה זו אדון בשאלה האם יש הצדקה לקבוע גישור חובה בסכסוכים כאלה. אראה את המגמה בשנים האחרונות המכירה יותר ויותר בצורך לקבוע גישור חובה, או לפחות ניסיון לתחילת הליך גישור שיהיה חובה. גישה זו עומדת בניגוד לעקרונות הבסיסיים ביותר של הליך הגישור, עיקרון הוולונטריות ועיקרון האוטונומיה של הצדדים, ויש הטוענים גם כי הליך גישור חובה עומד גם בניגוד לעקרונות חוקתיים, כמו זכות הגישה לערכאות וחופש ההתקשרות. אטען כי למרות הביקורת כנגד גישור חובה, בקשר לסכסוכים בתיאטרון יש הצדקה גדולה יותר לקיים גישור חובה מאשר בסכסוכים אחרים, וזאת בשל המאפיינים הייחודיים של הסכסוך בתיאטרון, ובמיוחד העובדה שמדובר בגוף המתקצב מכספי ציבור והעובדה שמדובר במוסד תרבותי המחויב לערכים חברתיים ומחויב להפגין הקפדה על ערכי סובלנות והידברות.

בפרק הראשון של העבודה אציג בקצרה את שלושת ההליכים האלטרנטיביים להליך משפטי: הבוררות, הפשרה והגישור, ואת ההבדלים העיקריים ביניהם. בפרק השני אציג את המאפיינים, את היתרונות ואת החסרונות, של הליך הגישור ביחס להליך בבית המשפט. בפרק השלישי אמנה מקרים, או סוגי סכסוכים, בהם הליך הגישור מתאים במיוחד. בפרק הרביעי אמנה סוגי סכסוכים בהם הליך הגישור איננו מתאים, ודווקא ההליך המשפטי מתאים יותר. בפרק החמישי אשרטט את המאפיינים הייחודיים של הסכסוך בתיאטרון, ולאורם אבחן האם הליך הגישור מתאים לסכסוכים בתיאטרון או לא. המסקנה שלי בפרק זה היא כי הליך הגישור מתאים במיוחד לסכסוכים בתיאטרון. בפרק השישי אדון בשאלה האם לאור המסקנה בפרק הקודם ישנה הצדקה לקיים הליך גישור חובה בסכסוכים בתיאטרון.

הליכים אלטרנטיביים ליישוב סכסוכים

ישנם מספר הליכים אלטרנטיביים ליישוב סכסוכים מלבד הליך שיפוט. בין ההליכים האלטרנטיביים הללו אפשר למנות את שלושת ההליכים העיקריים שבהם: בוררות, פשרה, גישור.

מנגנון הבוררות מוסדר בעיקרו בחוק הבוררות¹. בוררות היא הליך שבו הצדדים מסכימים מראש למינוי של בורר, שיהיו לו הסמכויות בעניינים שקבעו הצדדים מראש, ובסופו של הליך הבוררות נותן הבורר פסק בוררות שמחייב את הצדדים. פסק הבוררות צריך לקבל את אישורו של בית המשפט כדי שיקבל תוקף של פסק דין ויהיה אכיף, ובנסיבות מסוימות יש לבית המשפט סמכות להתערב ואף לבטל פסק בוררות.

אחד המאפיינים העיקריים של הליך הבוררות היא שהאופן שבו מתנהל ההליך כולו מותאם להסכמות הצדדים, והסכמת הצדדים משפיעה על כל היבטיו של הליך הבוררות. הצדדים הם אלו שמחליטים על מינוי הבורר; הם אלו שמחליטים באילו עניינים תהיה לבורר סמכות ובאילו סכסוכים הוא יוכל לפסוק; הם אלו שמחליטים האם הבורר יפסוק בהתאם לדין, בהתאם למערכת נורמטיבית אחרת כלשהי או בהתאם לשיקול דעתו הבלעדי; הם אלו שמחליטים האם על הבורר מוטל לנמק את פסק דינו; הם אלו שמחליטים האם ניתן יהיה לערער על פסק הבוררות בפני בית המשפט². אולם בסופו של דבר, לאחר שנתן הבורר את פסק דינו בהתאם לסמכות שהוענקה לו, פסק הבוררות מחייב את הצדדים גם בהיעדר הסכמה שלהם, או של אחד מהם, לתוכנו של הפסק, וניתן כאמור לאשר את פסק הבוררות בבית המשפט באופן הנותן לו תוקף של פסק דין שניתן לאכוף אותו באופנים שבהם נאכף פסק דין של בית המשפט³.

¹ חוק הבוררות, תשכ"ח-1968.

² ראה סעיף 29ב(א) לחוק הבוררות הקובע: "צדדים להסכם בוררות אשר התנו שעל הבורר לפסוק בהתאם לדין, רשאים להסכים כי ניתן לערער על פסק הבוררות".

³ ראה סעיף 23 לחוק הבוררות.